

Τοῦ κ. Βενόπουλου τοῦ φάνηκαν ἀκόμα» θεατρικά καὶ μόνο πού δὲν τοῦ ἦρθε κόλλπος, γιατί ἡ φθονερὴ σοφία του τὰ ἤρε παρὰ πολλὰ, ἀφοῦ αὐτός οὔτε ἓνα μῆσα σὲ τρεῖς πράξεις δὲν κατορθώνει νὰ σκαρώσῃ. Νά, λοιπόν πού ἡ ὑπερλυρικὴ συνάτα μου δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀντιθεατρικὴ. Μὲ μίαν τέτοιαν ἀντίληψη δὲ θξβρίσκε κανένας μῆκος περισσὸ μῆτε καὶ ἀμφούχτισμα» στὸ λυρισμὸ τῶν διαλόγων μου. Συνέθηκε ὅμως στὴν πρώτη παράσταση (μοναχὰ) ἀπὸ λάθος τοῦ ὑποβυλῆος πού γύρισε μερικὰ φύλλα μαζὶ νὰ πούνε στὴ σκηνὴ ἀπάνω, στὴν πρώτη πράξῃ, δύο φορές τὰ ἴδια πράγματα, καθώς καὶ στὴν τρίτη πράξῃ ἡ ἐκτέλεση νὰ πάρῃ πολὺ ἀργὸ τέμπο κ' εἶσι νὰ σὰς φανῇ ἀλήθινὰ ξέμικρο ἐκεῖνο πού ἀλλοιῶς καὶ ἂν πηγαίνετε μὲ λιγώτερη βία νὰ τὸ δῆτε νὰ τελειώσῃ, θὰ σὰς φαίνονταν ἀρμονικόν. Καὶ γιὰ τὸ βγχαλιμο καὶ μάσασμο τῶν προσώπων βρισκόσαστε σ' ὅμοιο λάθος.

Τίποτα εὐνικώτερο ἀπ' τὸ νὰ πᾶῃ ἡ Δόρα νὰ φέρῃ μῆσ' ἀπ' τὴν κρεβατοκάμαρα τὸ μεναλλιδόν τῆς Λιάνας πού τὸ εἶχε ἀκόμα μῆσα στὰ πανέρινα της, ἀφοῦ τὴν προτεραία μόλις εἶχαν ἔρβει ἀπ' τὸ ταξίδι καὶ δὲν περιέμενε τὴν ἐπίσκεψη τῆς Λιάνας τόσο γλήγορα. Ἐἶναι τόσο φυσικόν, ὥστε εἶναι ἀπαράιτητο—ὅπως εἶναι καὶ στὴ ζωὴ τὰ βήματα τῆς Μοίρας. Ἡ ἐξιμολόγησι τοῦ Φαίδη ἦρθε ἔπειτα μονάχη της μὲ τὰ δύο τρεῖα λόγια πού εἶπανε, γιὰ πρώτη φορά ἀντικρίζοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον μονάχου τους, χωρὶς τὴν ἐπιτροπὴ τῆς παρουσίας τῆς Δόρας— μῆσ' ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τάσῃμαντα, τὰ σχεδὸν ἔξω ἀπ' τὸν ἑαυτὸ τους, πού γι' αὐτὸ ἴσα-ἴσα ἔφρασαν ἀπάνω στὰ χεῖλη τους ὅλα τὰ λουλουδία ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς ψυχῆς τους.

Τὸ νὰ στέλνῃ ἡ Δόρα τὸ Φαῖδη μόνος του νὰ φροντίσῃ νὰ δώσῃ τὸ γράμμα τοῦ ἀμαξᾶ καὶ νὰ τὴν ὀδηγήσῃ πῶς νὰ φέρῃ τὴ Λιάνα, εἶναι καὶ αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ ἀπλὴ σκηνικὴ οἰκονομία. Ἄν ὑπάρχῃ περίστασι πού νὰ δικαιολογῆται ψυχολογικὰ τὸ διωξιμο τοῦ προσώπου ἀπὸ τὴ σκηνή, πού νὰ ἐπιβάλλεται στὸν ποιητὴ ἀπὸ τὸ μῦθο τοῦ ἔργου, εἶναι αὐτὴ. Μόνον του δὲ θάρχονταν τὸ πιστόλι στὸ χεῖρ τῆς Δόρας, οὔτε θὰ τῆς τόφερνε ὁ ἴδιος ὁ Φαῖδης, οὔτε θὰ γινόταν ἡ τραγικὴ προειδοποίησι στοὺς θεατῆς—ὅπως καὶ στὸν Οἰδίποδα—οὔτε καὶ θὰ τὸ ἤθελε πικρὸν ἀργότερα τὸ πιστόλι ἡ Δόρα, ὅταν δὲ θάταν κ' ἡ Λιάνα μπροστά.

Τέλος, ἡ Δόρα στέλνει τὸ Φαῖδη νὰ φέρῃ τὰ

τριαντάφυλλα, γιατί εἶδε τὴ Λιάνα πού τὰ φορούσε στὸ στῆθος της καὶ τῆς ἔρχεται ξαφνικὰ ἡ ἰδέα νὰ στολισθῶν οἱ δύο τους μ' αὐτὰ τὰ ρόδα καὶ τοῦ λέει νὰ τρέξῃ, γιὰ νὰ μὴν προφτάσῃ καὶ φύγῃ τὸ παιδί πού τὰ πουλοῦσε ἀπέξω ἀπ' τὴν εἴσοδο τοῦ σπιτιοῦ, πού τὸ εἶχε βρῆ ἡ Λιάνα καὶ ἀγόρασε τὰ τριαντάφυλλα. Ἐπειτα ἤθελε ἡ Δόρα καὶ νὰ μεταχειρισθῆ τίς λίγες αὐτὲς στιγμῆς πού τῆς ἔμεναν γιὰ νὰ τῆς πῆ τῆς Λιάνας κρυφὰ ἀπὸ τὸ Φαῖδη ὅσα εἶχε νὰ τῆς πῆ—γιὰ νὰ τοὺς χωρίσῃ γιὰ πάντα καὶ νὰ σκοτώσῃ τὴν ἀγάπῃ τους. Στὴν πρώτη παράστασι ἡ Λιάνα ληθμόνησι νὰ βάλῃ στὸ στῆθος της τὰ δύο τριαντάφυλλα (τὸ ἄσπρο καὶ τὸ κόκκινον) καθώς διάβαζε τὸ χειρόγραφόν μου, καὶ γι' αὐτὸ σὰς φαίνεται ἀπίθανον ὅπως τὸ μάλωσε ἡ δις Κοτοπούλη, στέλλοντας ἐξάφνω τὸ Φαῖδη νὰ φέρῃ τριαντάφυλλα.

Ὅταν λείψουν αὐτὲς οἱ παρενοήσεις, δὲν μπορεῖ παρὰ κ' ἡ ἀντίληψίς σας νὰ εἶναι πικρὸ ἐλεύθερη—καὶ τότε βέβαια θὰ εἶναι καὶ πικρὸ δίκαιον.

Μ' αὐτὸ δὲ θέλω νὰ πῶ πῶς ἔπρεπε νὰ ἐπιπέσει τὸ ἔργο μου, γιατί δὲν τόρραφα γιὰ νὰ κριθῆ μὲ τὸ μέτρο τῶν ἄλλων.

Μὲ πολλὴ ἐκτίμησι
Κ ΧΡΗΣΤΟΥΜΑΝΟΣ

ΤΟ ΚΟΜΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΚΑΙ Η ΜΑΡΩ

Τὸ δάσο τὸ μεριόφωνον βαθεῖα τὸν πιά δὲν κρύβει. Τῆς γυφτοπούλας τῆς Μαρῶς τὸ φτωχικὸν καλῶς! Γιατὶ ἰδὼν πέρα φέτασε φρονιμῶς ἓνα βράδι. Μὴ δέχεται χαρομνικὸν, πικρὸν σκοτεινὸν ἀπ' τὸν Ἄδη, καὶ θέλει τὴν λογικὰ τὴν τραγουδήσῃ. Ὀμίνα! Δειτροκομιά, λαχταριστὰ, βαρεῖα καὶ ἀπελπισμένα. Στὴ μάθη γι' ὠραστάση... Πράσινο πού εἶσαι κῆμα; Δὲ μῆνις τόγα τίποτα πάρεξ πλατὸ ἓνα μῆνιμα.

Ἄχ! τὸ πουλὶ τὸ εἰρηνικὸν πᾶς θὰ κληρονομήσῃ τὴν ὀδὴν τῆς χαρομνῆς καὶ τὴν ἐσθὴν τῆς δούλης! Καὶ πᾶς ὁ ποικίλος θὰ ῥυθῆ στὴν εἶσα τοῦ πλατάνου. Στὸ σῆμα τὸ καλὸν τὸν νὰ τάνουμῆσῃ ἀπάνω, Νὰ φέρῃ πρὸς αὐτὰ χεῖλη του τὴν κίτρινη φλογέρα. Κ' ἓνα τραγοῦδι ὀλοϊκὸν νὰ φραουλήσῃ πέρα! Καὶ οὐ διαβῆτῃ πού περνεῖς ἀργὸ τὸ μεσημέρι. Ὁ, πλῆρον ἔδω μὴ καρτεῖσῃς ἀροσβολὰς ἀγέρι.

Μὴ ἀπ' ἔλους πικρὸν κερταίνεται καὶ πικρὸν λυπᾶται. Τοῦ γύφτου ἡ Μάρω Ὀλονοχίς ἡ δόλιμα πᾶσι κομμάτι. Ὅλο γυρίζει καὶ ὁ βραχνῆς μὲ κείσοις τῆς οἴμης... Ἄλοιά, τί πιά τὰπὸβραδο ποτὶ δὲ θὰ ἐνολήγῃ. Μοσ' ἀπ' τὸν δρετὸ τὸ φρονιστὸ τὸ πλοῦσι τὸ κλωνάρι. Τὰ μῆνις νὰπυρολάμουνε τὸν νοῦ τὸν ἐλογοῦσῃ!

Γενέβη· Θεσεῖτης 1908
ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΑΠ' ΟΣΑ ΓΙΝΟΥΝΤΑΙ

Ὅσοι παρακολουθοῦνε, χωρὶς νὰ πηγαίνουν στὸ θέατρον, τίς ἑφημερίδας, αὐτὲς τίς μέρες, σίγουρα θξναὶ βεβαιωμένοι τώρα, πῶς πᾶσι γελοῖοι καὶ πῶς πρόβητοι συγγραφεῖς δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς σημερινούς Ρωμαιοῦς. Ὅλα τὰ ἔργα τους εἶναι τιποτένια—δλα εἶναι ἀνήθικα—δλα εἶναι ἀτζαμλίτικα. Κι ὅμως κομπούξ ἀπ' αὐτὰ φέρνουνε τόνομα ἄξιου συγγραφέα, ὀδοῦναι γνωρισμένους καὶ ὄξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὴν ἀξίωσίν του, καὶ τὴν ἄμορρη τέχνη του νὰ σοῦ καταφέρνει ἓνα βιβλίον. Κ' ἐρωτοῦμε: τί νὰ συνέθηκε ἄρα γε, Θε μου; Λοιπὸν ἔχασε ἡ ψυχὴ τους τὴν αἰσταντικότητά της καὶ μᾶς σκαρώνουσε τέτοιαις λογιῆς ἀνάξια λόγου πράγματα:— Μπορεῖ! Μὰ τότες, ἂν εἴ' ἔτσι, ἂς πάψουνε νὰ γράφουνε, δὲν τοὺς βαλεῖ κανένας μὲ τὸ ζῆρι νὰ κάνουνε ἔργα, σὰ δὲν εἶναι ἄξιοι. Τὸ πᾶνουνε τὸ Ρωμαϊκόν οἱ Σφοκλῆδες τοῦ κ' οἱ Εὐριπίδηδες του. Νά δὰ ἡ ὦρα!

Ἐγὼ πικρὸν τόβαλα γινάτι καὶ διαβάξω καθὲ μέρα τίς κρίσεις νὰ δῶ ἀπὸ πού θὰ ἔσπεροῦμαι κανένα καλόγνωμον λογάκι γιὰ τὸν ποιητὴν, γιὰ τὸ νεὸ-ἑλληνικὸν ποιητὴν. Τοῦ κάκου. Ἡ ἀτσολόγλωσι ἡ στρυφνὴ κριτικὴ δὲν ξέρει νὰ κάνει κομπλιμέντα. Ἐρχεται ἀπροσκάλεστη καὶ τὰ στραπατιέρνει δλα ὅσα τύχουνε μπροστά της, καὶ τότε πᾶσχηκποδοῖει πού θαρρῶ τὰ καταντᾶ ὕστερα νὰ μὴν τὰ γνωρίζουνε οὔτε οἱ ἴδιοι πού τὰ κίμανε. Καὶ λέγοντας αὐτὸ, δὲν ἔχω βέβαια στὸ νοῦ μου τὰ ἔργα πῶχουνε ἱστορικῆς ἢ καὶ παναθηναῖστιαις τίς βάσεις. Αὐτὰ ἄλλο σκοπὸ ἔχουνε. Ἄσ' τα κείνα.

Μὰ ἡ κριτικὴ, θὰ μοῦ πῆτε, εἶναι ἀπαραίτητη. Τί λόγος εἶναι αὐτὸς πού δὲ θὰ πεῖ τὸ σωστό; Τὸ ξέρω πολὺ καλά. Καὶ ξέρω ἀκόμη πῶς εἶναι ἀνάγκη τὰ μιλεῖ θαρρετὰ καὶ ἀντόνικα τὴ γνώμη της μὴ ξεχωρίζοντας πᾶνω στὸ δικίον φίλους καὶ ὀχτρούς, ἂν θέλει νᾶναι τιμημένη. Βλέπετε πῶς τὸ ξέρω καὶ αὐτὸ. Ναι, μὲ ἀντόνικα ἴσα ἴσα πού δὲ γίνεταί καὶ αὐτόναι τὸ ἀπελπιστικόν. Ὅχι, ἡ σημερινὴ κατάσταση δὲν εἶναι ἡ χρειαζομένη καὶ ἡ σωστὴ ζυγαριὰ πού θὰ μετρήσῃ τὸ νοῦ τοῦ καθενός. Εἶναι τὸ προσωπικὸ πάθος καὶ ἡ κακία, καὶ κάποτε συχρὰ ὁ φθόνος. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συχαρήσῃ.

Ἐκαμε ὁ Τάδης ἓνα ὄραμα; Στάσου καὶ θὰ δεῖς πού θξ τοῦ τὰ βγάλω ἐγὼ τώρα ἀπὸ τὴ μύτη ἐκεῖνα πού μοῦκαμε πέριαι.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Ἄφρασαν τὴ Μαρῶ νὰ τελειώσῃ τὴν πλύσι της καὶ ἔακολουθήσανε τὸ δρόμον τους. Σὺν πῆγανε πικρὸν πέρα—Εἶδες—εἶπ' ὁ Θόδωρος μὲ τὴ λαχτάρα μιλῶς ἡ Μαρῶ γιὰ τὸν ἔσδερρό της; ποῖος τὸ ξέρεῖ νὰ μὴ ἀγαπιούνται κιόλας! Καὶ στὰ χωριά τώρα βλέπει τέτοιαι παραξενά, φεῦντις' ὁ κόσμος... Ὁ Γούνης δὲν τὰπομῆθηκε τίποτα, μὰ τοῦ ζανόδωσε τὸ καλάθκι μὲ τὰ φάρια καὶ φάνηκε πῶς ἔχασε τὸ κέρι του. Παῖδ σὺννερο τάχα θόλωσε ξαφνικὰ τὸ κέρι τοῦ; Ὁ Θόδωρος δὲν εἶταν ἀδικαίκριτος νὰ τὸν στεναχωρήσῃ ξεταζόντας τὰ μυστικὰ του. Ὅξ' ἀπὸ τὸ καφεενάκι λύνανε κείνη τὴν ὦρα μὲ βάρκα Λουτρακιώτικη...

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθμὸ 308

— Γιάννη μου—τοῦπε σ' ἀφίνω!
— Τί λές, ἀδερφέ, δὲ θὰ μῆνις νὰ φάμε μαζὶ;
— Ὅχι σήμερα, καυμῆνε, κάπου ἄλλου δέθηκα καὶ θὰ μὲ περιμενοῦνε. Νά κ' εὐκαιρία μὲ τὴ βάρκα νὰ μὴν πάρω μὲ τὰ πόδια τόσο δρόμον...
— Τὰ ψαρια νὰ τὰ πάρῃς, Θόδωρε.
— Μὰ τί λές τώρα, χριστιανέ; ἐργέντης ἀνθρώπος τί θὰ τὰ κανω; πηγαίνε τα δὰ τῆς κίνας σου νὰ χαρῆ τὸ πρῶτον πιάσιμου! Τί δίκαιο! τότον ἀνίκωρος εἶσαι;
— Νεῖρθῃς τουλάχιστον τὸ βράδι νὰ δεσπνήσωμε. Μπορεῖ νέρθω. Λυπᾶμαι πού δὲ χαριτέησα τὴ μάνα σου... Βαρκαρὴ στάνου! θὰ μῶ μῆσα!...

Γ

Τὸ βράδι πὸ δειπνήσῃ ὁ Θόδωρος ἔπιασε μὲ καλὴ βάρκα καὶ ξεκίνησε μὲ τὰ κουτῖα γιὰ τὸν Κάβο. Ἡ θάλασσα εἶτανε γυαλί, ἔσπερος τὸ οὐρανός καὶ τὸ φεγγαράκι ὄλο γλῦκα. Φύλλον δὲ σείετανε μὲ πᾶρα φούρον γητοῦς' ἀπ' τὰ ψηλά βουνά, πού πλάι τους διαβλίνανε, κ' οἱ βρκαρῆδες λαμνοντας χύναν τὸν ἴδρωτα ποτᾶμι. Σιγὰ σιγὰ, σὺν τὸ φεγγαράκι, πηγαίνανε, ζυγώνοντας ὄλοένα

στὸν Κάβο· βλέπανε λίγη λίγη πικρὸν καθαρὰ τὰ λίγα φῶτά του καὶ νοιώθανε τὴν ἀλλαγὴ τοῦ τόπου ἀπ' τὸ λεπτὸ καὶ δροσάτον ἀέρι, πού ἔρχιξε δειλὰ δειλὰ νὰ ρυσᾶρ ἀπὸ πέρα, δινοντάς τους λίγη ἀνάτα. Σὰ φτασαν, κεί βρῆκαν τὴ θάλασσα μῆσα τραθημένη καὶ δὲν ὑπρῶσαν οἱ βρκαρῆδες νὰ ζυγώσουνε τὴ βάρκα στὰ βραχάκια, πού γιὰ σκᾶλα χρῆσιμεύανε. Δὲν εἶχε τὸ παιδί πού νὰ πατήσῃ, ὄλοῦθε τριγύρω ἔβλεπε νερὰ καὶ ἀρχίξε νὰ τὸ συλλογίζεταί! Ὁ βρκαρῆς, ἓνας παλλικερῆς ἴσμε κεί πᾶνω, μὲ λαφός, πού τὸν φωνάζαν Ἄραπη, πῆλῃσε ζυπόλητος στὴ θάλασσα, μᾶνασκουμπωμένα πανταλόνια, καὶ πᾶνε νὰ σιγουρήσῃ κάπου τὴ βάρκα...
— Πῶς δὲ βγῶ τώρα ὄξω, μαρ' Ἄραπη;

Μὴ σεκλεντίζεσαι γι' αὐτὸ καὶ θὰ σὲ βγάλω γὰ στὴ ράχη μου... Παιδί δὲν ἐπικίξες ποτὲ σου τίς καβάλες!

Ἐτσι, ἀλήθεια ἔγινε! Σὺν ἔδωσε κεί ἓνα βράχο τὴ βάρκα, πῆρε τὸ Θόδωρον στὴ ράχη του καὶ μὲ δύο τρεῖς δρασκελιῆς τὸν ἔβγαλ' ὄξω, σὰ νὰ σῆκωσέ μωρὸν παιδί. Στὸ σπῆτι τοῦ Γιάννη ψυχὴ δὲ φαίνονταν. Τὸ τραπεζάκι τους ἔμεν' ἀκόμα κεί ἀπ' ὄξω στρωμένο, μὲ τὰπομῆνῆρα τὸ φαγιῶ, μαργουρῶντας πῶς κείνη κιόλας τὴν ὦρα θάποφάγανε.

Τὸ συγγραφεὶς; Τὸ ἔργο του; καὶ ποιὸς κοιτάζει τέτοια μικρολοιδία; Τὸν ἄνθρωπο! τὸν Κώστα, τὸ Γιάννη, τὸ Δημήτρη. Αὐτὸν κοιτάζουμε, αὐτὴν πού μας ἀνέβασε τὸ νῆμα! Μὰ θὰ τοῦ μιλῆσεις; — μάλιστα! Ὅτι σὲ στραφεῖ ἄγρια καὶ θὰ σοῦ πετάξει ἕνα: «Δὲ μὲ σασιτίζουσι ἡμένα ὄνοματα καὶ φῆμες. Ἐγὼ δὲ λιθνίζω οὔτε τὸ Θεὸ μου σ' αὐτὴ τὴν περίστασι. Τί τάχα πῶς εἶναι Αὐτός;»

Πῶς εἶναι Αὐτός; μὰ μήπως δᾶ, ὡς τὸ πούμε κ' ἄλλως, δι' φτάνει κάποτε νᾶναι Αὐτός γιὰ νὰ σ' ἀκούσει τὴ γλώσσα; Τάχα κοντὰ στὴν προσωπικὴ ἀμάχη δὲν μπορεῖ νὰ βάλουμε καὶ τὸ σκουληκᾶκι τοῦ φθόνου;

Ἀνάποδοι σ' ἴλα μας! φαμφαρῶνοι καὶ λογάδες, κ' ὕστερα σὲ μιὰ στιγμή φαίνεται ὅλη μας ἡ προστυχία καὶ τὸ κουτσαβάκικο νταηλίκι. Κι αὐτὸ πάντα μπρὸς τὸ ἀνώτερό μας καὶ στὸν πῖο τρανὸ. Ἔτσι, ἢ πού λιθνίζουμε ὅποιον ἔχουμε ἀνάγκη ἢ πού πετοσκοδοῦμε μὲ τὸν μπαλτᾶ ἰκεῖνον πού μας ἄγγιξε στὸ φέρι. Φαμφαρῶνοι καὶ λογάδες! ὅλοι θέμε νὰ φτάσουμε ψηλά, — ὅλοι μαζί συμφωνοῦμε καὶ ξεκινούμε γιὰ μιὰ ἴδια. — Ἀγαπημένιοι καὶ μονιαιμένοι προχωροῦμε, σὰν ἀδέφια ὀρθούλια καὶ φιλότιμα τρέχουμε πλάι πλάι. Μὰ μαῦρη του μοῖρα πού θὰ φανεῖ πῶς μας ξεπερνᾶ, φείδια γινόμεσθε καὶ τὸν ζῶνομε καὶ τὸν κάνομε καὶ βλαστομαῖ τὴ στιγμή πού πρωτόφτανε στὸ σκαπὸ αὐτός!

Κριτικὴ ἀμερόληπτη: καὶ πού βρέθηκε; Μόνο φθόνος καὶ προσωπικὸ πάθος. Τίποτε ἄλλο.

Γι' αὐτὸ σὰν ἕνας Ρωμιός, σὰν κ' ἡμένα, πού δὲν κάθεται στὴν Ἀθήνα, τούγι καὶ παρακολούθει: τίς ἐφημερίδας αὐτὲς τίς μέρες — σίγουρα θὰ πεισθεῖ, πῶς πῖο πρόστυχοι καὶ πῖο γελοῖοι συγγραφεῖς δὲν εἶναι ἄλλοι ἀπὸ τοὺς Ρωμιούς — κι ἀθέλητα τότε θὰ πάει ὁ νοῦς του στὸν Ἐβριπίδη καὶ στὸ Σοφοκλῆ, κ' ἀθέλητα τὰ μάτια του θ' ἀναζητήσουνε τὸν Παρθενώνα. Βλέπετε, δὲ φταίμε μεις!

Κάστρο (Κρήτης) 8.9.08.

ΠΑΝΩΡΙΑ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΗΛΛΑΝΤΕΣ
(ΓΙΑ ΗΙΑΝΟ)

Πουλιούνται ἡ δραχμὴ ἢ καθεμιά
στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

Χτύπησε πάνω στὸ τραπέζι, μὴν ἀκούση κανένας, κ' ἀπὸ μίση ἀπὸ τὸ μαγαζὶ μιὰ νυσταγμένη φωνὴ ἀποκρίθηκε ἀκατέθηκε στὴν ἀκρογιαλιά, ζερβά, στὰ βραχάκια! Ἦ Κατέθηκε κι αὐτός, κατὰ πῶς τοῦ δείξανε, καὶ κεῖ σ' ἕνα βραχάκι, κοντὰ στὴ θάλασσα, εἶδε νὰ καθοῦνται δύο πλάι πλάι, σὰν τριγωνάκια ζύγασε κ' εἴτανε... κουκουδάγιες! Ὁ γιατρός μὲ τὴ μάνα τοῦ Γιάννη μας...

— Καλὴ σπέρα σας! Ἐ καὶ σὰς τσάκουσα πάνω στὶς γλυκάδες, δὲ μοῦ γλυτάνετε!

Ὁ γιατρός πῆρ' ἀμείως σοβαρὸ ἄερα!
— Ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ στὰ χέρια σου! Μὴ μαρτυρήσης τίποτις στὰ παιδιὰ καὶ γενεὴ φονικό!

Ποῦναι τὰ παιδιὰ;
— Ἀποράγαμε κ' ἤρθαμε δῶ στὴ δροσιὰ νὰ πάρουμε τὸν καφέ μας, μὰ ἡ Μαριὼ ἔγειν' ἀνωρεθ' οὔτε καφεὶ οὔτε τίποτα! Πῆγε ὁ Γιάννης μου νὰ τὴ βρῇ μὰ κόλλησε καὶ κενός...

— Κι ὁ Κώστας:

— Ὁ Κώστας πῆγε νὰ ρίξῃ μιὰ πετονιὰ παρῆκι, ποῦναι μιὰ μεριά κατὰλληλη... Δόξα σοὶ ὁ Θεός! Νὰ τὴν ἡ Μαρῖω, μὰς ἔρχεται...

Νὰ μὲ συμπάθεις, κυρούλα μ', π' ἄργησα κομάτι! Μεθυμένους ὁ πατέρας ἔχουσε νερὸ στὴ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Κώστ. Σ.... 40 χρονῶν, ἀνύπαντρος, ἀπὸ τὴν Κεφαλληνία, εἶχε ἐχθροκόκκουσ τοῦ σικοτιοῦ.

Ἀπὸ τὰ πέρου τὸν Τρυγητὴ μοῦ παρουσιάστηκε ἕνας σφάχτης στὸ ψυχικὸ ἔδω δεξιὰ μεριά, δέκα μῆνες ὁ πόνος αὐτὸς ἦταν συγκρατούμενος κ' ἡ ἐκκαμὴ νὰ πίσω στὸ κρεβάτι: πυρετὸ δὲ λάβαινα ἀλλὰ σὲ κείνο τὸ μέρος μὲ πονοῦσε ἀκοιμητοῦ ἀπὸ τὸ στομάχι δὲν εἶχα καμιά ἐνόχληση καὶ χῶνενα καλά ἔδω καὶ δὴ μῆνες μὲ διατάζανε οἱ γιατροὶ κ' ἔπινα οὐλο γάλα.

Τοῦρῆ κατάστασι.

Ὅλο τὸ δεξιὸ μισοθώρακι φαίνεται ἑλατὰ ἐξογκωμένο καὶ βραιομορφα καθὼς καὶ τὸ δεξιὸ ὕποχόντρι' ἢ ἀμβλύτη τοῦ σικοτιοῦ ἀρχίζει ἕνα δάχτυλο ἀπάνω ἀπὸ τὴ ρόγα τοῦ μαστοῦ καὶ φτάνει ἕως 4 δάχτυλα κάτω ἀπὸ τὸ δεξιὸ πλευρικό τόξο, κ' ἀριστερὰ ἀπλώνεται σ' ὅλο τὸ ἐπιγάστριο ἕως τὸ ἀριστερὸ τόξο σχεδόν. Ἀπὸ τὴν ἐπίκριση καὶ ἀκρίαι σὲ τὸ δεξιὸ πλευρόνι δείχνει ἀμβλύτη ὡς τὴν κάτω γωνιὰ τῆς ὠμοπλάτης κ' ἐλάττωμα στὸ ἀναπνοητικὸ ψιθύρισμα. Ἐλο τὸ δεξιὸ πλευρόνι δείχνει πιασμένο πρὸς τὸ ἐπᾶνω. Ἐγινε δοκιμαστικὴ παρακέντησι κ' ἐβγήκε ὑγρὸ λαγαρὸ, πετρονέρι πού λένε. Ἐγχερίστικη στίς 4 τοῦ Τρυγητῆ 1908. στὸ σημεῖο τῆς παρακέντησης, δηλ. στὸ ὄγδοο μεσόπλευρο διάστημα κατὰ τὴν πσινὴ μασχαλικὴ γραμμὴ ἔγινε ἡ τομὴ ἔγινε ξέκομα τῆς ὄγδοης πλευρᾶς, κόψιμο τῶν ἑμμοσπλέθρων μῶν, τοῦ ὑποζωϊκότα, τοῦ διαφραγματος κ' ἔτσι ξεσκεπάστηκε τὸ σικότι στὸ μέρος πού ἦταν γινομένη ἡ φούσκα τοῦ ἐχθροκόκου: πιάστηκε μὲ τσιμπιδες μαζὺ τὸ διάφραγμα καὶ ὁ ὑποζωϊκότας γιὰ ν' ἀποφύγωμε τὸν ἀεροθῶρακα καὶ τὸ νεροθῶρακα κ' ἀνοίξαμε τὴ φούσκα τοῦ ἐχθροκόκου. Ξεχύθηκε ὑγρὸ ἀφρονο ἴσια μὲ δύο τρεῖς λίτρος: ὕστερα ἐβγαλθηκε ἡ μητρικὴ φούσκα καὶ τὸ ἀδειανὸ τῆς κοιλότητος ἔμεινε ἀνοιχτὸ ἴσια μὲ κεφάλι παιδιοῦ, πιεματίττης, διασωληνώθηκε, ράφθηκαν τὰ τοιχώματα γύρω κ' ἐπιδέθηκε. Ἐβυχε στίς 2 Σεπτεμβρίου 1908 σὲ ἀπογατρεία.

(Ἀπὸ τὴν κλινικὴν Γερ. Φωκᾶ)

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ
ΤΑ ΤΡΙΑ ΝΑΦΤΙΚΑ ΝΗΣΙΑ

Τὰ τρία νησιά, Ἰθάκη, Σπέτσες καὶ Φαρά, πρέπει νὰ μελετηθοῦν ξεχωρὰ, ἔχι τόσο γιὰ τὴν κοινοτικὴν τοὺς ἰδιοκυβερνία, πού ἀπάνου κάτω μοιάζει μὲ τ' ἄλλα συστήματα πού εἶδαμε ὡς τώρα, ὅσο γιὰ τὸ συνεργατικὸ συντροφισμὸ πού ἐφαρμόσανε στὰ καράβια τοὺς καὶ πού χάρη του μπορεῖσανε νὰ μορφώσουνε τὸ περίφημὸ τοὺς ναφτικὸ. Πρὶν ὅμως νὰ μελετήσουμε τὴν ὀργάνωσι τοῦ ναφτικοῦ συντροφισμοῦ καλὸ εἶναι νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὴν ἰδιοκυβερνία τοὺς.

α'. Ἰθάκη.

Στὴν ἀρχὴ οἱ Ἰθαῖοι, περιορισμένοι στὸ νησί τοὺς, εἴτανε φτωχοὶ γεωργοί. Ἐχοντας ἔτσι λιγοστὲς ἀνάγκαις κυβερνοῦνταν ἡσυχὰ ἀπὸ δύο παπάδες πού φροντίζανε γιὰ ὅλα. Σιγὰ σιγὰ ὅμως, ὅσο τὸ ναφτικὸ τους μεγαλωνε, κ' ἀρχίανε καὶ δουλειὰ νὰ πλερώνουσε καὶ νάφτες νὰ δίνουσε στὴν Τούρκικη ἀρμάδα, ἀναγκαστήκανε νὰ ὀργανώσουνε μιὰ πῖο συστηματικὴ διοίκησι.

Μὲ τὴν προκοπὴ τοῦ ναφτικοῦ καὶ μὲ τὸ πλοῦτος πού ἔφερε στὸ νησί ξεχώρισε μιὰ ἀριστοκρατία ἀπὸ νοικοκυραῖους, δηλ. ἀπὸ κείνους πού ἀρματώσανε καράβια μὰ δὲν ταξιδιόθινε πιά οἱ ἴδιοι. Ἀθρόποι φρόνιμοι, κοσμογυριμένοι καὶ μὲ δύναμη στὰ χέρια, εἴτανε φυσικὸ ἀφροτὸ νὰ κυβερνοῦνε στὸν τόπο. Καὶ τόντις ἔτσι ἔγινε.

Αὐτὸ δημωγέροντες, παρμένιο ἀπὸ τοὺς νοικοκυραῖους, κυβερνοῦσανε τὸ νησί, φροντίζανε γιὰ τὰ δοσιματά, γιὰ τὴν τάξι καὶ τὴν ἡσυχία τοῦ τόπου. Ὅπως καὶ σ' ὅλες τίς ἄλλες κινότητες, γιὰ πσιουδαῖα ζητήματα, καλονοῦσανε τὸ καλὸ σὲ γενικὴ συντυχία. Μαζεβόντανε στὸν ἀβλόγρο τῆς ἐκκλησιας οἱ παπάδες, οἱ νοικοκυραῖοι κ' οἱ καπετάνιοι καὶ ρωτοῦσανε τὸ λαὸ πού στεκότανε ἀπ' ἔξω τὴ γνώμη του σ' ἐτι ἀποφασίζανε. Ἀν ὁ λαὸς δεχότανε, καλά, εἰδεμὴ δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ γίνῃ. Ἐτσι κυβερνήθηκε ἡ Ἰθάκη ἔτσι μὲ κοντὰ τὰ 1800. Τότες ὅμως, ἐπειδὴς ἀκολοῦθήσανε ταρχῆς τοῦ λαοῦ, οἱ νοικοκυραῖοι γυρίσανε ἀπὸ τὸν Καπετὰν παρὰ νὰ διορίση ἕνα Μπέη, ὅποιον θέλει. Γιὰ καλὴ τύχη

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 308 φύλλο.

φωτιὰ καὶ μοῦ τὴν ἔδωκε. Ὅσο νᾶνῆρη ξανά πέρασ' ἡ ἄρα. Ποιὸς κοιτάει νᾶν τοῦ μιλῆσ'!

Ἐ σὰν εἶν' ἔτσι, συχωρεμένη νᾶσαι Μαριὼ! Νὰ δοῦμε τί καφεὶ μὰς ἔκανες...

— Καλὸς εἶναι, καλὸς! — εἶπ' ὁ γιατρός ρουρῶνας θεριακλῆδικο τὸν καφεὶ του.

— Ὁ κῆρ Γιάννης πῆγε νὰ βρῇ τὸν Κωστάκη.

— Δὲ μὰς μιλῆς, βρε Μαριὼ; τί κάνει ὁ ξάδερφός σου; τὴ ρώτησ' ὁ Θόδωρος.

— Μπᾶ! Ἐδῶ εἴσουσε, κῆρ Θόδωρε, καὶ δὲ σὲ εἶδα; Καλὴ σπέρα!... Ὁ ἔρμος ὁ ξάδερφός μου ἔχει ζίστη ἀπόψε καὶ πονοκέφαλο, πάει νὰ σπᾶσ' τὸ ζερό τ'!

— Βρε Μαριὼ — εἶπ' ὁ γιατρός — δὲν ἔχεις ἀπὸ κείνα τὰ σκονάκια πού σοῦδῶσα; εἶχες καὶ σὺ πονοκέφαλο τὴν ἄλλη βδομάδα...

Ἐγὼ γιὰ δύο τρία! Κάνει νᾶν τοῦ δῶσω;

— Δός' του, βέβαια! Κάθε ἄρα μιὰ...

— Πᾶνω νᾶν τοῦ δῶσω!

Παράτησε γάμο τοῦ δισοκίμῃ μὲ ποτήρια νεροῦ, πού βαστοῦσε, κ' ἔτρεξε μὲ προθυμία σπῆτι τῆς ἡ κυρία Σεβαστὴ τὴν κοίταξε, καθὼς ἔφευγε, μάληθινὸ καμάρῃ μᾶνας...

— Πονετικὸ κορίτσι, τὸ καῖμένο, ἀγαθὸ καὶ

πρόθυμο γιὰ ὅλους: ὅμοια μὲ τὴ μορφή τῆς εἶναι κ' ἡ ψυχὴ — μωρομούριζε, σὰ νὰ μιλοῦσε μοναχὴ τῆς.

— Ὁξ ἀδερρὴ καὶ σὺ! — εἶπ' ὁ γιατρός θυμωμένος — ξέρεις πᾶς ἐπαθεὶς ψύχωση μ' αὐτὸ τὸ κορίτσι; παινίματα μπροστὰ του, χῆδια, καλοπιάματα, τ' εἶν' αὐτὰ! Πᾶς νὰ τὸ χαλάσης καὶ καλὸ νᾶτανε!

— Ὡς τόσο δὲ σοῦ λείπουν οἱ κακίαι, γιατρέ μου!

— Ἐρω τί σοῦ λέω γὼ! Θίς νὰ χαλάσης ἕνα χωριότη, παίνεσέ τον ἢ καλόπισα τον: ἄμείως θὰ σηκώση κεφάλι!

— Μὰ δὲ μοῦ λῆς, γιατρέ μου, μπᾶς καὶ νόμισες πᾶς θὰ τὴν κάνω νύφη τὴ βλαχοπούλα; Ὅσο μένουμε δῶ καὶ μοῦ κνέει τὴ δουλιὰ μου, πρόθυμη πάντα κ' εὐγενικὴ εἶναι, δὲν μπορῶ νὰ μὴν τῆς κολομιλῶ, νὰ μὴν τὴ παινέσω! Ὅξωαν ἀχάριστη. Σὰ φύγωμε πάλι θὰ τῆς δῶσω τὸ ρεγάλο τῆς μὲ τὸ παραπάνω. Δὲν ἔχει ἄλλο! Τί χαλάσματα μοῦ ψαλλολεϊτουργεῖ αὐτοῦ;

— Καλὸ παιδάκι μου, καλὸ! Ὅξ ζυνηθήσε μιὰ μέρα κουρεμένη καὶ θὰ δῆς τὸ μᾶστορή σου!

— Δὲ σὲ ξεσυνηρίζουμαι!

— Δὲ λῆς τίποτα καὶ σὺ, βρε Θόδωρε; θαρρῶ

τῆς Ἰδρας, καὶ τῆς Ρωμιούσνης, ὁ Καπετὰν πασαὶ διώρισε μίση τῆς Ἰδρας τὸν Καπετὰ Γιώργη Βούλγαρη καπετάνιο τῆς ναυορχίδας πού τὸν εἶχε σὲ με γάλη ὑπόληψη.

Ὁ Βούλγαρης ἀμα διορίστηκε εἶδωκε ἀμνηστία σὲ ἄλλους ὅσοι εἶχανε ταράξει τὴν ἡσυχία τοῦ τόπου, μὰ στάθηκε πολὺ σκληρὸς γιὰ κάθε φταζίμο καινούριο. Τιμώρησε τὸ Μαθροπέδη μὲ 500 καμτακίες τὴν ἡμέρα, τρεῖς μίρες κατὰ σειρά. Τὴν τρίτη μέρα ὁ Μαθροπέδης γύρεψε συχώρηση ὅπου κίνη τὴν ὥρα πού ἤρθε εἰδῆση στὸ Βούλγαρη πὼς γέννησε ἡ γυναίκα του ἀγόρι :

Ἄδερφι Καπετὰ Γιώργη, χάρισέ μου τὴ ζωὴ Νὰ σοῦ πῆ ὁ κόσμος ὅλος νὰ σοῦ ζήσει τὸ παιδί.

Ὁ Καπετὰ Γιώργης ὅμως τὸν ἄφησε νὰ ξεψυχήσῃ. Τὸν ἴδιο του τὸν ἀδερφὸν τὸν μπάτισσε καὶ τότε βάρσσε μὲ τὸ τοιμπούκι του μπρὸς στὸν κόσμο γιατί δὲν ὑπάκουσε στὴν ἀστυνομία. Ἀπρὸ τὸ φέροισμο τοῦ Βούλγαρη ἔφερε ἀμείωσι τὴν τάξη καὶ τὴν ἡσυχία στὸ νησί.

Ἄμα τὰ πράματα ἠκούσανε ὁ Βούλγαρης διώρισε 10 σύντακους πού μπήκανε στὸν τόπο τῆς δημογεροντίας. Ὁ ἴδιος, ἀμα βόλεψε ἔτσι τὴν κυβέρνησι, ἀρχισε νὰ φροντίζει πὼς νὰ κἀμῃ πῶς ἀφοβους καὶ πῶς ταλιτρῶς τοὺς Ἰδραίους. Συχνὰ σὰν ἐφῆγε κανένα καρabi, ἔβγαίνε ζωπίσω του μ' ἓνα ἄλλο ἀρματοῦμο κούραρκα καὶ τὸ κουνήσσε τραβώντας καὶ κανονιές ἀπάνου του, ἂν τὸ καρabi ἀντιστεκότανε τὸ παινοῦσε, ἂν παραδιδότανε ὅμως, κορόιδεθε τὸν καπετάνιο καὶ τοὺς νάφτες, τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ σὲ Σπετσιώτικα καρabi. Ἔτσι οἱ καπετάνιοι κ' οἱ νάφτες πάντα τρέμανε ζαφινική ἐφοδο τοῦ Βούλγαρη κ' εἶτανε πάντα ἔτοιμοι νὰ δείξουνε τὴν παληκαριά τους.

β'. Σπέτσες.

Κ' οἱ Σπέτσες κυβερνιόντανε μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ὅπως κ' ἡ Ἰδρα· μιά δημογεροντία διαλεγμένη ἀπὸ τοὺς νοικοκυραίους κουνήσσε τὸ νησι καὶ πότε πότε ἔκανε συντυχία τοῦ λαοῦ γιὰ νὰ ζητήσει τὴ γνώμη του. Κ' ἰδῶ, καθὼς στὴν Ἰδρα, στὸ τέλος διορίσανε ἓνα ἀρχηγὸ πού τότε λέγανε ζαμπίτη γιὰ τὴ γενήκανε ταραχίες ἀπὸ τὸ λαό.

γ'. Ψαρά.

Τὰ Ψαρά κυβερνιόντανε πῶς δημοκρατικά. Κάθε

χρόνο, τὸ Μάρτη, μαζεύθονε ὁ λαὸς ν' ἀκούσῃ τὴ λογοδοσία τῆς δημογεροντίας, ὕστερα ἐκλέγανε 40 πρόσωπα ἀπὸ καπετάνιους, ἀπὸ καρabουραίους — ἔτσι λέγανε ὅσοι εἶχανε μικρὰ πλεούμενα — ἀπὸ πραγματεφτάδες, ἀπὸ τοὺς πῶς ἄξιους νάφτες κ' ἓναν παπᾶ. Οἱ 40 ἄρτοι μπαίνανε στὴν ἐκκλησία καὶ κεῖ ἐκλέγανε τοὺς καινούριους δημογεροντες. Δὲν μπορούσανε νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία ἂ δὲν τελειώνανε τὴν ἐκλογή.

Πῶς ὕστερα κ' οἱ Ψαριανοί, ὅπως καὶ τ' ἄλλα δύο νησιά, ὠνομάσανε ἓνα κοτζάμπαση πού κυβερνοῦσε τὸ νησι μ' ἓνα σουβῆλο τὴ Βουλῆ τῶν Ψαρῶν.

Ἡ δημογεροντία, ὅπως παντοῦ, δίκαιε κάθε διαφορὰ καὶ φροντίζε γιὰ τὴν τάξη καὶ τὴν ἡσυχία τοῦ τόπου, γιὰ τὰ δασίματα κλπ. ὅπως σ' ὅλες τὶς ἄλλες κοινότητες.

δ'. Συντροφιάμῶς.

Καὶ στὰ τρία νησιά οἱ κάτοικοι, στὴν ἀρχὴ, εἶτανε μόνε βοσκοὶ καὶ ζεβγάδες ἢ, τὸ πολὺ πολὺ καὶ ψαράδες. Μόλις στὴν ἀρχὴ τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνα ἀρχίσανε νὰ βγαίνουνε καὶ λίγο πῶς μακριὰ ἀπὸ τὰ νησιά τους μὲ μικρὰ τρεχαντήρια. Ἀκόμα στὰ 1760, στὰ Ψαρά, πού πῶς γλήγορα ἀπὸ τᾶλλα τὰ νησιά μεγαλώσανε τὸ ναφτικὸ τους, μόνε σακολέβες εἶχανε. Λίγο λίγο ὅμως ἀρχίσανε καὶ μεγάλα καρabi νὰ φρειάνουνε καὶ μακριὰ ταξίδια νὰ πιχειρίζονται. Στὰ ταξίδια τους πολλὲς φορὲς εἶχανε νὰ πολεμήσουνε μὲ τοὺς λογιῆς κούραρους καὶ γι' ἀπρὸ κοιτάζανε νάχουνε καρabi γλήγορα, πού νὰ μπορούνε νὰ φεῖγουνε τὸν ὄχρῶ, καὶ τὰ ἀρματοῦμω μὲ κανόνια γιὰ ν' ἀντιστεκότανε, στὴν ἀνάγκη. Στὰ 1770 τὸν καιρὸ τοῦ Ὀρλώφ τὰ Ψαρά κ' οἱ Σπέτσες σηκώθηκαν καὶ πολεμήσανε μὲ τοὺς Ρουσοῦς στὸν Τσεσμέ. Ἀπρὸ στάθηκε ἡ αἰτία νὰ καταστραφῶνε οἱ Σπέτσες. Τὰ Ψαρά τότες κιντυνέψανε καὶ κείνα νὰ χαθοῦνε μὰ γλυτώσανε χέρη στὸν Ντραγουμένου τοῦ Στόλου Μαθρογιάννη. Καὶ πάλι στὰ 1788, σὰν κατέβηκε ὁ Λάμπρος Κατσώνης, καὶ Σπετσιώτικα καρabi πῆρε καὶ Ψαριανοὶ νάφτες πῆγανε μαζὶ του.

Πῶς ὕστερα στὸν ἀποκλεισμὸ πού ἔκαμε ἡ Ἀγγλία οἱ νησιώτες βρήκανε μεγάλο σφέρο νὰ πηγαίνουνε πρᾶμάτιες σ' ἀποκλεισμένα λιμάνια καὶ δια ἀπρὰ τοὺς γυμνάζανε καὶ τοὺς κἀνανε πρῶτες γραμμῆς θαλασσινοῦς. Νὰ πῶς σ' ἓκατὸ χρόνια μέσα,

ἴσως καὶ λιγότερα, κατὶ φτωχόνησα, πού μόλις μερικὸι βοσκοὶ τὰ κατοικοῦσανε, καταντήσανε τὰ πλούσια καὶ περὶφρανα ναφτικὰ νησιά πού καταπονήσανε τὴν Τουρκία, καὶ κἀμανε τὸν κόσμο ν' ἀπορέσῃ μὲ τὴν παληκαριά τους καὶ μὲ τὴ μεγαλόφυχὴ τους λεβεντιά.

Ὁ εἶτανε ὅμως ἀδύνατο νὰ προκόψουνε σὲμπως προκόψανε, ἂ δὲ νοιώθανε ναρὶς πὼς ἔτι δὲν μπορεῖ νὰ κἀμῃ ἓνας μοναχὸς του μπορεῖ νὰ τὸ κἀμῃ ἐνωμένος μὲ τοὺς ἄλλους καὶ δουλέβοντας εἰλικρινὰ μὲ δάφτους γιὰ τὸ κοινὸ σφέρο, ἂ δὲ νοιώθανε δηλ. τὰ καλὰ τοῦ συντροφιασμοῦ.

Καὶ τότες ἔκείνο πού ἔκαμε νὰ προκόψῃ τόσο πολὺ τὸ Ἑλληνικὸ ναφτικὸ εἶτανε πῶς σ' ἀπρὰ τὰ τρία νησιά καὶ μάλιστα στὴν Ἰδρα καὶ στὶς Σπέτσες ὁ ναρὶς καὶ ἡ δουλειὰ συντροφιασσανε. Γιὰ τοῦτο καὶ πολλὰ πλεούμενα εἶχανε καὶ ὅλοι δουλέβανε πῶς πρῶθιμα ἀφηνώφοντας κάθε κίντυνο, καὶ κἀνοντας κάθε οἰκονομία γιὰ νὰ πολεῦσουνε τὰ κέρδη.

Τὸ συντροφικὸ τους σύστημα εἶτανε τὸ ἀκόλουθο· ἔσαν ἓνας καπετάνιος κατόρθωνε νὰ κἀμῃ ἓνα κεφάλαιο ἀπὸ 500 τᾶλλα ἢ εἶχε ὑπόληψη γιὰ καλὸς καὶ ἄξιος θαλασσινοῦς συναγορκοῦσανε μ' ἓναν ἢ καὶ μὲ πῶς τοὺς νοικοκυραίους, μὲ τοὺς ἐργάτες, ζυλάδες, καλαφάτιδες κτλ. καὶ καταστέβιζε ἓνα καρabi συντροφιακό. Οἱ νάφτες, πού ἔπαιρνε μαζὶ του, καὶ κείνοι δὲν πλεωνόντανε μὲ μεροκάματο μὰ εἶχανε μερτικὸ στὸ κέρδος. Ἐνας ἢ καὶ πῶς τοῖ νοικοκυραῖοι τοῦ δίνανε χρήματα γιὰ ν' ἀγοράσῃ τὶς πρᾶμάτιες πού θαλγοῦσανε πὼς θὰ τοῦ ἀρίνανε τὸ πῶς κέρδος κ' ἔτσι ἔβγαίνε στὸ ταξίδι. Τὸ καθαρὸ ἐμπόριο εἶτανε νὰ πᾶνε στὴ Ρουσία νὰ φορτώσουνε σιτάρι γιὰ τὴ Μαρσίλια ἢ τὰ ἄλλα λιμάνια τῆς Μεσογείας. Τὰ ταξίδια βαστούσανε 4—5 μῆνες καὶ στὸ γυρισμὸ, ἀπρὸ ἀφαιρούσανε ὅλα τὰ ἔξοδα, μοιραζόντανε τὸ κέρδος μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο :

Γιὰ τὸ καρabi	μερτικὸ 10
Γιὰ τὸ δανεισμένον κεφάλαιο (ἂν εἶτανε ὅσο κ' ἡ ἀξία τοῦ καρabi)	» 10
(ἂν εἶτανε λιγότερο λιγοστέβανε ἀνάλογα καὶ τὰ μερδικά).	
Γιὰ τὸν καπετάνιο	» 3
Γιὰ τὸ γραμματικὸ	» 2
Γιὰ τοὺς δύο λωστρόμους (ἀπὸ 2 μερδικὰ ὁ καθένας)	» 4
Γιὰ τὸ μάγαρα	» 2

θᾶχω σύντροφο στὴ νύστα !
— Περμένα νὰ τελειώσῃ πρῶτα ὁ καυγᾶς !
— Ὄ ! ἀπὸ τέτοιους καυγάδες δὴ θὰ χορτάσῃς !
Τὸ καλὸ εἶτανε πὼς κίνη τὴν ὥρα φανήκαν τὰ παιδιὰ καταβαίνοντας, εἰδ' ἄλλοιῶς τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ θάληθεύσανε. Ὁ Γιάννης σφύριξε πρόσχαρος, διαλυθῆκανε, φαίνεται, οἱ πρᾶνοι τοῦ καπνοῦ κ' εἶτανε στὴ φυσικὴ του ἀφροντισιά καὶ ζωηρότη. Ὁ Γιάννης ἔμοιαζε τῆς Ἀθήνας τὸν οὐρανὸ, τὸν παιχιδιάρικο, πού κεῖ πού παίζει καὶ γελάει δὲν τόχει τίποτα νὰ κλάψῃ καὶ νὰ φοβηρῆσι. Ποτές δὲν τοῦ πρᾶνοντανε μιά ἰδέα, μιά ἐπιθυμιά ἢ ἐντύπωση. Μποροῦσε σήμερα νὰ τρελλαθῇ γιὰ κάτι τι, γιὰ νὰ τὸ σιχαθῇ αἶριο, νὰ μὴν μπορῇ νὰ τὸ κοιτάξῃ. Μποροῦσε νὰ ἐπιμένῃ τρελλὰ γιὰ κάτι, νὰ περάσῃ τὸ παιδιάτικο γενέτι του, κ' ὕστερα μόνος νὰ γυρῇ πλῶρη, μολογώντας πὼς εἶχε ἄδικο. Κι ὅμως εἶτανε τόσο ζυπνός, τόσο ἀγαθὸς καὶ ἀφελής, πού σὰν τόνε γνώριμες τρελλανόσανε γι' αὐτόν, ξεχνούσανε τὰ ψεγάδια του, τὸν ἔπαιρνε γιὰ παιδί ! Ἐφταιξε κ' ἡ μάννα του γι' αὐτὰ του τὰ ψεγάδια, γιὰτὶ μονάκριβο τὸν εἶχε καὶ τόνε χᾶλασε μὲ τὰ χᾶδια της...
— Δόξα σοι ὁ Θεὸς πού μᾶς θυμηθῆκατε ! Τὶ κἀνατε κεῖ, μπρὲ διαδολοί, τόση ὥρα ; πιάσατε κα-

μιά μαρμπουναρά ; —εἶπ' ὁ γιαιτρὸς στὰ παιδιὰ σὰ ζυγῶνας.
— Τὸ πρᾶ — τοῦπ' ὁ Γιάννης — τὴν ἔπιασα τὴ μαρμπουναρά... νὰ καὶ ὁ Θόδωρος καὶ ρῶτα τον !
— Μὰ δὲν εἶτανε γιὰ τὰ δόντια τοῦ γιατροῦ, εἶχ' ἀγκάθια πολλὰ· ὁ γιαιτρὸς τώρα πρέπει νὰ κουνήσῃ καμιά καθουρομάννα, πούχει ψυχή !
— Βρὲ μασκάρ ! Ἄχ, τί νὰ σοῦ κἀνω, μπρὲ, πού βαριεῖμαι νὰ σηκωθῶ...
— Ἐ ! παιδιὰ ! μὴ βγαίνετ' ἀπ' τὰ ὄρα...
— Ἄστα νὰ λένε ! Ὁ γερᾶσσανε καὶ αὐτοὶ καὶ θὰ μὲ θυμηθῶνε... Ἀλλῆθια, Σεβαστή, δὲ μὴν λές πότε θὰ πᾶμε στὴν Κόρινθο ; λέγανε καὶ πᾶμε σὲ τῶσες μεριές μὰ περνοῦν οἱ μέρες καὶ θαρρῶ πὼς δὲ θάφῃσσανε ταυὰ μας, ντίπν νερόδροστοὶ ἀνθρώποι !
— Ὅχι δὴ ! γιαιτρὸ μου, δὲν ἔχεις δικιο. Ἐγὼ εἶμαι πάντα πρῶθιμ' τώρα πού εἶμαστε ὅλοι μαζωμένοι πᾶρε μιά ἀπόφαση νὰ τελειώσῃ τὸ πρᾶμα. Τὶ λέτε πᾶμε αἶριο τὰπομεσήμερο ; Ὁ θᾶρθε μαζὶ μας Ὁθῶρε ;
— Καὶ στὴν ἀκρὴ τοῦ κόσμου νὰ πᾶτε !
— Γιὰ σου, μωρὲ θερῶ τῆς Μάννας ! Νὰ γκαρδιακὸ παλληκαρι μιά φορὰ ! — εἶπ' ὁ Κώστας γελώντας.

— Τὸ λοιπὸν — εἶπ' ὁ γιαιτρὸς — αἶριο νὰ πᾶμε δίχως ἄλλο. Πιάνει ὁ Θόδωρος ἓν' ἀμάξι κ' ἐργεταὶ καὶ σὰς παίρνει. Ἐγὼ θὰ σὰς περιμένω στὰ ἀΚάματα.
— Νὰ φύγουμε πέντε πεντέμισο...
— Ἄ μωρὰ ! τί λές καλέ ! Πρέπει νὰ φύγουμε στὶς τέσσερες γιὰ νὰ ἰδοῦμε κάτι. Θίμε δύο ὄρες δρόμο ἴσαμα τὴν Παλιὰ Κόρινθο.
— Ὁ θὰ βαλτανώσουμε μὲς' στὴν ζέστη, βρὲ παιδί...
— Σὰν ξεκινήσουμε ἀργότερα θὰ νυχτωθῶμε !
— Καλὰ, λοιπὸν, συμφωνημένα· στὶς 4 τὸ ἀμάξι θᾶναι δῶ — εἶπ' ὁ Θόδωρος, πού ἀγαποῦσε πάντα τὴν τάξη.
— Μπράβο ! Τώρα, βρὲ παιδιὰ, θὰ μὲ συμπαθετε νὰ γύρω ἰδωνὰ λιγάκι, νὰ τὸν πάρω... δὲ βρᾶστῶ πιά, τὰ μάτια μου κἀνουν πουλάκια καὶ σραλῶνε !
— Σίρεις, γιαιτρέ, τοῦπ' ὁ Κώστας, δὲν πέφτεις καλλίτερα στὴ βάρκα τοῦ Θόδωρου ; Ἦρθε μὲ τὸν Ἄρατῃ ! Ὁ κουνίσει κιάλας καὶ θὰ ναουρίζεσαι ὡς νὰ φύγετε...
— Μωρ' ἀλήθεια ! Νὰ καὶ μιά γνωστὴ κᾶψῃ ἀπ' τὸ κεφάλι σου... Δὸς μου τώρα τὸ χέρι σου νὰ

Στους 4 πρώτους νάφτες, τιμονιέρηδες (ἀπὸ 1 1/2 μερδικὸ) » 6
Στους 30 νάφτες (ἕνα μερδικὸ ὁ καθένας) » 30
Στους 4 μούτσους(μισὸ τέταρτο στὸν καθ.)» 2

69 (1)

Ἡ τιμιότητὴ ἐλονῶνε εἴτανε ἰονομαστὴ καὶ μῦθο ποῦ δὲν κάνανε συβόλαια |ἀναμεταξύ τους, δὲν ἀκούστηκε τὸ παραμιμρὸ παράπονο γιὰ κατάχρηση ἢ γέλασμα. Μ' ἀφτό τὸν τρόπο κατορθώσανε τὰ τρία αὐτὰ ξερόνησα σκαρώνοντας ἕνα στόλο σημαντικὸ ν' ἀποχτήσουνε περιουσίες μεγάλες ποὺ θὰ εἴτανε ἀδύνατο νὰ γίνουνε ἂν ὁ καθένας ἔμενε μοναχός του.

(ἀκολουθεῖ) ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

1) F. Boulanger. Ambelakie σελ. 105.

ΤΟ ΞΑΛΩΝΙΣΜΑ

— Τοῦ χρόνου μὲ πολὸ.

Πάβεις δουνάνι ;...Θ' ἀκουστῆ τὸ ἐρωτικὸ δερμῶνι, τὸ φινάρι ποὺ χαριμπάνει τὸ στάρι τὸ ξαθὸ, καὶ τὸν παιδιῶν τὸ π'λάλημα μὲ τὰ σασιὰ στὴ ράχη. Πιὰ δὲν κουνᾷ τὸ στάχι... κοιμᾶται σὸ κοιλὸ.

— Τοῦ χρόνου μὲ καλὸ.

Κοτόπουλά μου λέφτερα τὰ σκίβαλα ἀλανῶν'τε, φοραδὸς μου μιοῦν'τε, σ' ἀθάνατο βουνό. Καὶ σὸ τσαρδάκι γκρέμισε, φραχίτες πιὰ ξεπλωθήτε, σουρηκά,μου μαζωχίτηε.. Τοῦ χρόνου μὲ καλὸ.

— Τοῦ χρόνου μὲ καλὸ.

Θ. ΚΑΤΡΑΙΑΝΗΣ

“Ο ΝΟΥΜΑΣ” ΒΓΗΘΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Ἀρ. σ.— Γιὰ τίς Ἐπαρχίες δρ. γ
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρήμητες (2 δρ. τὴν τρήμητρί) συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητῆς ἂ δι στείλει μπροστὰ τὴ συντρομῆ του.

10 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κώδικα (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Ἐθν. Τράπεζα Ἑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιοδρομίου (Ἀκαδημία), Βουλὰ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλὰ).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ Διάδοχος κὶ ὁ Ταγματάρχης — Γενναδιακοὶ φαμφαρονισμοὶ— Γεννάδιος κὶ Ἀλήθεια—Μιά ἔκκληση.

ΣΤΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ τὰ στρατιωτικὰ ποὺ γονήσανε τὴν περασμένη βδομάδα στὴν Πάτρα, διὰν πέρασε ἀπὸ κει ὁ Διάδοχος, κάποιος ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ τὰ θαλάσσιους.Κι ὁ Διάδοχος, ἀφροῦ τοῦφωλε πρῶτα τὸν ἀναβαλλόμενο, τοῦ κειμὶ κὶ αὐτὴ τὴν παρατήρησι :

— Κι ὅμως οἱ προβιβῶσανε καὶ ταγματάρχη ! Ὁ κ. ταγματάρχης, ὅσοι' ἀπ' αὐτὰ δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ στρατὸ ! τοὺλάχιστον οἱ φημερῆδες ἢ γέφυρανε τίποτα τέτοι' μὲ ὅστε καὶ μίλησε, ἐνῶ μοιροδοῦς, στέλιεντους σὸν ἀγέριστο τὴν πειθαρχία μπροστὴ σὸ φιλοτιμὸ τὸν ποὺ κατακουρῆλιάσθηκε, νὰ μίλησι σὸ Διάδοχο καὶ νὰν τοῦ πεῖ : — Καὶ τί φταῶ, ἐγὼ, Ὑψηλότατε, ἔν μὲ προβιβῶσανε ; Μοῦ δόσανε ἕνα γαλόνι παραπάνου καὶ τὸ πῆρα. Καὶ ὁμόνοια κοιτῆς ἔν δὲν ἔδωγα ! Τί φταῶ ἐγὼ γιὰ τὸν προβιβῶσμο μου ; Φταῖνε κείνοι ποὺ φορτῶνουνε μὲ γαλόνια τὰ κούτσουρα καὶ κείνους πρέπει νὰ πᾶτε νὰ βρεῖτε, Ὑψηλότατε, καὶ νὰν τοὺς βρεῖστε. Κι ὄχι ἐμένα !

Ἐ' ἐπειδὴ ἐκτείνει λέγονται ὅλοι μαζί μ' ἕνα ὄνομα Ρωμῆϊκο, ἔγουν Ἑλληνικὴ Πολιτεία, μὲ τὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἔπρεπε νὰν τὰ βάλει ὁ Διάδοχος κὶ ὄχι νὰ φορτωθεῖ ἄδικα τὸν ἀδίκωον ἕνα φραζὸ ταγματάρχη καὶ νὰν τοῦ βγάλει τὸ καινούσιον γαλόνι ζινὸ.

*

ΤΑ ΠΙΣΩ μὲρὸς πάλι ! Ὁ κ. Γεννάδιος τῆς Λόντρας ξαναμίλησε γιὰ τὴ γλώσσα, ξαναμάσασσε ἔηλ. τίς γνωστῆς του ἀηθῆς, κὶ ὁ διαβολῶθρωπος ὁ Στματιῶνι μᾶς τίς σερβίρησε τὴν περασμένην Κεριακὴ στὴν Ἀκρόπολιν μ'

ἕνα ἄμφορ ἄμφορ, δημοτικώτατα γραμμένο. Καὶ εἶπε ὁ κ. Γεννάδιος : — Διὰτὶ νὰ λέτε Κάτσερ καὶ ὄχι Κάισαρα ; Κάισαρη καὶ ὄχι Καρνεγέννην ; Πιὰρ Λοσι καὶ ὄχι Πέτρον Λοσιη ; Μοναχὸ καὶ ὄχι Μόνουον ; Τατόι καὶ ὄχι Λεκέλιαν ; Εἶπε κὶ ἄλλα. Εἶπε :

— Πῶς ἄνθρωπος διὰ τοῦ τρόπου καθ' ἂν ἐκφράζεται, μαρτυρεῖ ἀκούσιως καὶ ἀπροβουλεύτως τὸ ποῖον τῶν διολογισμῶν του καὶ τῆς ψυχῆς του τὴν ροπήν. (Συμφωνῶνται ! Τὸ ποῖον, ἡ ροπή κτλ. τοῦ κ. Γεννάδιου εἶναι σκελαστικώτατα). Προσέξτε νὰ μὴ χῆσωμεν τὴν γλώσσαν μας, τὴν πολυτιμωτέραν τῶν κληρονομιῶν δῶς ἔλαχον ποτὲ εἰς γένος ἀνθρώπων.

Καὶ εἶναι νὰ χτυπιεῖ κανεὶς τὸ κεφάλι του στὸν τοῖχο ὅτα σπυλοῖσται πὸς βρεθῆκανε μοιλωμένοι Ρωμιοὶ ποὺ τὸ θεωρῶσανε ἐθνικὴ συμφορὰ γιὰτὶ δὲν πέτυχε αὐτὸς ὁ κυρία στὴς βουλευτικῆς ἐκλογῆς ἢ τοὺλάχιστο γιὰτὶ δὲ διορίστικης πρέσβης στὴ Λόντρα ! *

ΚΑΛΑ ὅμως τοῦ τῆ σκάρωσι ὁ Στματιῶνι. Ὁ κὺρ Γεννάδιος τοῦ εἶπε :

— Ἐγκατελείψατε τὸ μουσιῶ Παικιὰς μὲ τὰ γλωσσικὰ του τέρατα καὶ ἐκφράματα καὶ ἔλους τοὺς ἐκθετικωμένους γυδαίους βαρβαρίζοντα καὶ ἀνοήτεις τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν Ἀλήθειαν !..

Κι ὁ Στματιῶνι, τόσο συγχινήθηκε ἀπὸ τὰ λόγια του, ποὺ ἔπιασε κ'ἔγραψε τὸ ἄρθρο του στὴν ἀληθινὴν μας γλώσσα πὸς τῆ βρεῖκασι γυδαὶ καὶ βρόδαρη ὁ κὺρ Γεννάδιος, γιὰτὶ ὁ ἄμφορος δὲν τὰξιώθηκε, μὰ ὅστε καὶ θὰ τὰξιωθεῖ ποτὲ, νὰνοῖξει τὰ μάτια του καὶ νὰ δεῖ τὴν Ἀλήθειαν. *

«ΤΟ ΒΡΑΔΙ τῆς 1ης τοῦ 7θου ἔπιασε φωτιὰ, τὸ πὸς κανένας δὲν ξέρεε καλὰ, ἢ Ἐκκλησιῶν τῶν Ἀγ. Πάντων καὶ τοῦ Νεομάρτυρα Γεωργίου. Ἐφτανε νύχτα βραδιά, ὄλο' ἰκοιμόταν, κανένας ἔν τὸ δοκίμηκε στὴν ἀρχὴ τῆς, κὶ ἔτσι ἢ ἄγρια φωτιὰ ἐύρηκε καὶρὸ νὰ τὰ καταφῆσι ἕλα. Ἀπὸ τὸ βράδι ἐκεῖνο ἐκκλησιῶ δὲν ὑπάρχει πιὰ. Στὴ θέσι τῆς τῆς ἑσπερας μαρμαρῶναι τοῖσι ὑψώσονται ! σὲ πάνινε λύπησι στὴν καρδιά ! Ἡ στέγη πεσμένη, τὰ παρῶντα, οἱ θύρες καμένες, τὸ εἰκονοστάσι συντρίμμα καὶ τοῦ θαματούρου Νεομάρτυρα ἢ εἰκόνα καμένη. Μονάχα τὸ ἔγιου Ποτήρι καὶ τοῦ ἔγιου Μύρου ἢ ἔχη ἔμειναν ἀνέγγιχτα, ἔλα καὶ μᾶς τῆρας ὁ Μέγας Θεὸς γιὰ νὰ μᾶς πεῖ : Νά, τὰ ἔγιά μου αὐτὰ, μὲ αὐτὰ θὰ θεμελιώσετε καινούριον τὸ Νά μου.»

Καὶ ἐξακολουθεῖ μὲ τὴν ἴδια ἄμφορη γλώσσα καὶ μὲ τὸ ἴδιο πνευμένο ἔθος ἢ ἔκκλησιον ποὺ κάμανε οἱ Παῖσινοι ἐπὶ τῆς ἑσπερας τῶν ἄγ. Πάντων καὶ τοῦ ἄγ. Γεωργίου πρὸς τοὺς πανταχοῦ Παῖσινοὺς καὶ κάθε Χριστιανόν.

Κι ὁ Κώστας ὁ Μαρκῆς πούγραψε τὴν ἐκκλησιον σὺτῆ, δὲ καλὰ μὲτὶ πέτυχε' καὶ τοὺς Παῖσινοὺς θὰ συγχινήσει, μιλώντας τους ἴσα στὴν καρδιά, νὰ δώσουν δῖτι μορεῖ ὁ καθένας τους γιὰ νὰ ξαναχτιστεῖ ἢ καμένη ἐκκλησιῶ, καὶ τοὺς πατριώτες τους ὄλους θὰν τοὺς μπάσει στὸ Ἰλωσικὸ ζήτημα, χωρὶς νὰν τὸ καταλάβουν, ἀφροῦ ἢ ἔκκλησιῶ του θὰ διαβασεῖ ἀπὸ ὄλους τοὺς Παῖσινοὺς.

σηκωθῶ...ἴσα ! μωρ' ἴσα ! — Τότε, εἶπ' ἢ κυρία Σεβαστή, πάω καὶ γὼ, παιδιὰ, νὰ πάσω. Δὲν ἔχω πολὺ κέρρι ἀπόψε. Καλὴ νύχτα σας !

Μὲ χίλια βῶσανα κατῶρθωσ' ὁ Ἀράπης νὰ φέρη τὸν γιαντὸ στὴ βάρκα του, κοφομεσασμένος ἀπ' τὸ βάρος του δὲν εἴτανε παιγνίδι νὰ κουβαλήσῃ στὰ χέρια τὸ γέρο γιαντὸ, τὸν ἄλοστρόγγυλο, ποὺ θὰ ζύγιζε, αἰγούρα, καμιά ἐνενηνταριά ὀκάδες, ἀφῆσε ποὺ δὲν ἔδινε καμιά βοήθεια, παρατώντας τὸ κουφάρι του σὸν πεθαμένο. Τὸν ἔμπασε στὴ βάρκα, μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ συντρόφου του, τοῦ Σπύρου, τοῦ στρωσε στὴν πρῶμῃ τὸ χαλί, τοῦβαλε κ' ἕνα μαξιλάρι καὶ σὲ λίγο ὁ γιαντὸς τὸν πῆρε γιὰ καλὰ, ροχαλιόντας. Τὰ παιδιὰ ξαναγυρῶσανε στὰ βραχάκια καὶ χαζέυανε κοιτάζοντα τὴ θάλασσα.

— Δὲ σὰς φαίνεται πὸς τὸ κόκκινον φανάρι τοῦ καναλιῶ ταξειδεύει ; κοιτάξε κει, Θόδωρε ζερβά...

— Δυὸ κόκκινα φῶτα βλέπω, θῆναι, ξέρεις, κανένα βαποράκι τοῦ καναλιῶ...

— Νά καὶ τὸ πράσινον φανάρι στὴν ἄλλη πᾶντα, νὰ καὶ τρίτο φῶς φηλά ! Ἔναι βαπόρι μεγάλο κ' ἔρχεται ἴσα κατὰ δῶ...

— Τέτοια ὦρα βαπόρι ; Δὲν πιάνουνε τέτοια

ὦρα βαπόρια ! —εἶπ' ὁ Γιάννης μὲ τὴ συνειθισμένη ἐπιμονή του.

— Μὰ τί συζητᾷς, ἀδερφεῖ, ποὺ φαίνεται πιὰ ξεκάθαρα, δὲ βλέπεις ;

Ἀλήθεια, ξεχώριζε κανεὶς λίγο λίγο στὴ σκοτεινὰ τὸ πλεούμενον νησάκι ποὺ κατὰ κει ζύγωνε γοργοτάξειδο. Στὴν ἀρχὴ μόνον τὰ χρωματιστὰ φανάρια καὶ τὸ ψηλὸ τοῦ καταρτιῶ θηρούσανε, μὰ σὲ λίγο γύρισε κάπως τὴν πλώρη του καὶ φαινότανε καθαρά μόνον τὸ κόκκινον ἢ ἄλλα πολλὰ στὴ σειρά, ἀπ' τίς φωτιμῆνες του καμαρίτσες.Στὴ βαθιὰ σιγαλιὰ βαρὺ καὶ ἄγριο ἀκούστηκε τοῦ βαποριοῦ τὸ σφύριγμα καὶ γῆρα τὰ βουνὰ τάντακαλῆσανε. Τὸ βαπόρι ἔπιασε στὸ Λουτράκι.

— Τί ἄνεμο ! —εἶπ' ὁ Γιάννης —καινούριον δρομολόγιον κανένας ;

— Ἔτσι φαίνεται ! Βλέπεις πὸς δὲν ἔχεις πᾶντα δικτὸ κὺρ Γιαννη !

— Πῆς τὴν ἀλήθειαν, τέτοια ὦρα περιμένεις βαπόρι ;

— Ὅχι, βέβαια, μὰ νὰ ποὺ τὸ εἶδαμε !

Τὸ βαπόρι ζύγωνε στὰ Ἐκκῆματα καὶ σφύριζε δυὸ πρὸς ἄπαντοῦ φορές, φανερόντως πὸς δὲν ἔχει καὶρὸ νὰ περιμένῃ. Τέτοια ὦρα νὰ μπαρκαριστῆ

κανεὶς δὲν τόχε, φαίνεται, σκοπὸ καὶ πολὺ ὦρα δὲν ἀργαπόρεψε τὸ βαπόρι. Ὁξῆσε κανένα ταξειδιώτην, σὸν εἶχε, καὶ μ' ἕνα στερνὸ σφύριγμα ξανακίνησε. Μὲ τὰ σφύριγματα τοῦ βαποριοῦ βγήκε ὄξω κ' ἢ Μαριῶ καὶ χαζέυε κὶ αὐτὴ μαζί μὲ τὰ παιδιὰ κοιτάζοντάς το. Σὸν ἔκλινσ' ἔτρεξε βιαστικὴ στὸ φούρνου, πούχε μαζωμένα θυμάρια καὶ ξεροκάλαθα, πῆρ' ἀπ' αὐτὰ στὴν ἀγκυαλιὰ τῆς ὅσα μπόρεσε πιότερα κ' ἔστησε τέσσερες πέντε σωρούς πάνω στῆς ἀγκυραλιᾶς τὰ βραχάκια, στὴ σειρά, χύνοντας σὲ κάθε σωρὸ καὶ λίγ' ἄχαρα.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, βρε Μαριῶ, τὸν Ἀη Γιάννη μᾶς ἔφερες ;

— Μονάχα τοῦ Κλυδῶνου ἀνάθωμονε φωτιῆς ; Στασου τώρα νὰ δῆς τί ὄμορφα ποὺ θῆναι ! Πρῶτῃ βολὰ π' θὰ περᾶσ' τὴ νύχτα βαπόρ' θῆν τὸ χαϊρετήσομε μὲ τίς φωτιῆς μου !

Τὸ βαπόρι ζύγωνε τώρα στὸν Κάθο, ἄκρη ἄκρη πλέοντας, κὶ ἀκούγγτανε ντουπ ντουπ ! καθαρὰ ὁ κρότος τῆς μηχανῆς τοῦ Ζουγαριῶ ὄτανε φωτερὸ τὸ σκαρὶ του στῆς νύχτας τῆ σκοτεινὰ, σὸν ἔρωτικὸ τῆς θάλασσας τελώνιο, μᾶτραφτερὰ μύρια μάτια, πούβγαζε στὴν ἀνάσκα του σπῆτες καὶ καπνοὺς, τρῶνταξὲ τριγύρω τὰ βουνὰ στὸ μουγγρητὸ του κὶ ἀφῆν'

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΠΟΥΚΑΜΙΣΟ

«Δράμα εἰς μέρη τρία».

Συγγραφέας Σ. Μελάς.

Ἡ ἀξία ἐνὸς θεατρικοῦ ἔργου δὲ θὰ κριθῆ ἀπὸ τὴν ἀξίαν τοῦ μύθου. Μιά συγκινητικὴ ἱστορία, ἕνα τραγικὸ ρομάντζο γιὰ τὰ ζωντανευτοῦνε πάνω στὴ σκηνή, χρειάζονται τὴν πνοὴ ἐκείνη τῆς σπαρταριστῆς ἀληθινοῦτητας ποὺ ἔχουνε οἱ ἄνθρωποι μέσα στὸν κόρμου. Ὅσα λείπει αὐτό, ὁ μύθος ξετυλίγεται στὸ θέατρο, μὰ παύει νὰ λειτουργῆ κείνη τὴ στιγμὴ ἢ ἡ ξεχωριστὴ θεατρικὴ Τέχνη. Γιὰ τοῦτο ἕνας δραμηματογράφος, ὅσο μεγάλος κι ἂν εἶναι, μπορεῖ ἀξιόλογα νὰ μὴ μπορῆ νὰ σταθῆ καὶ θεατρικὸς συγγραφέας.

Φοβόμαμὶ πὼς τὸ τέτοιον ξεχώρισμα τῆς μεγάλης Τέχνης τῆς σκηνῆς, ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος, δὲν ἔχει μελετηθῆ στὸν τόπο μας ὅσο ἔπρεπε. Γιὰ τοῦτο ἡ σύγχυση ποὺ ἀκολουθεῖ αὐτὴ τὴν ἀδελφιά, μέρα μὲ τὴ μέρα μεγαλώνει, καὶ μάλιστα σὲ κείνα τὰ ταλέντα ποὺ δίνουν μιά ὑπόσχεση κάποιας καλῆς μέρας γιὰ τὴ φιλολογία μας.

Τὸ παραμῦθι εἶναι παραμῦθι καὶ μόνο περκαμῦθι. Γιὰ νὰ γίνῃ δράμα, ἂν τύχῃ καὶ κλεῖ μέσα του δραματικὰ στοιχεῖα, δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ παρῆ ἢ ὑπόθεσὶ του ἀτόφια, καὶ νὰ ξεχωρῆ σὲ διάλογο. Γιὰτὶ τότε δὲ ὁ ἄλλοι οὐσιαστικὰ. Ἡ ἔξωτερικὴ του μορφή ὁ ἄλλοι μόνο, καὶ θὰ μένῃ στὸ βέλος παραμῦθι μὲ διάλογο. Κάτι ἄλλο πὸ ἀλλοιωτικὸ πρέπει νὰ πάθῃ. Θὰ χωνευτῆ μέσα στὴ δουλειὰ τοῦ τεχνίτη, θὰ μαδηθῆ ἀπὸ κάθε δηγηματικὸ στοιχεῖο, θὰ ξεπλωθῆ στὸ πλατὺ τραπέζι τῆς ζωῆς, θὰ χάσῃ τὸ φανταστικὸ καὶ θὰ ντυθῆ τὴ σάρκα καὶ τὰ κόκκαλα τοῦ πραγματικοῦ, τοῦ τωρινοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ, τοῦ ἀπολύτως ἀνθρώπινου.

Ἔτσι τὸ παραμῦθι θὰ φύγῃ, καὶ θὰ μένουν οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐπλέξαν τὰ τραγικὰ γεγονότα ποὺ ἀπὸ τὴν οὐσία του, βγήκε τὸ παραμῦθι. Τὰ τραγικὰ γεγονότα θὰ παρουσιάσῃ ὁ συγγραφέας στὸ θέατρο, ντυμένῃ μὲ τὴν ἔγχη του. Κ' ἡ τέχνη του θὰ εἶναι ἡ ζωὴ στὴν οὐσία κι ὄχι ἡ ζωὴ στὴ μορφή.

Ὁ συγγραφέας τοῦ «Κόκκινου πουκάμισου» πῆρε μιά συγκινητικὴ ἱστορίαν τῆς φαντασίας του, καὶ μὲς τὴν πρῶσιαν ζωντανὴν στὴ σκηνὴ μονάχα κατὰ τὴ μορφή.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ δειχνεῖ πλοῦτο φαντασίας, τεχνικὴν δραμηματογραφικὴν πρῶτην γραμμῆς, παρατηρητικότηταν στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας ἄξια κάθε ἐπαί-

ἄφρουσ στὴ διάβασ του! Οἱ φωτιῆς τῆς Μαρίας ἀναφτῆκανε κι ὁ Κάβος ὅλος ραδοκοκκίνησε κ' ἐλαμψε, σὰ νὰ ντύθηκε τὰ γιορτερὰ του. Ἡ Μαρὶὸν στηλώθηκε λιγερῆ κοντὰ στὴ μεγαλύτερη φωτιά, στὸ πὸ ψηλὸ βραχάκι. Τῆς ἔπεσε τὸ μαντῶλ' ἀπ' τὸ κεφάλι καὶ τὰ μακριὰ τῆς μαλλιά, ποὺ λευτέρ' ἀνεμίζανε, κ' ἡ ἀσπρὴ πουκάμισα, μὲ τὰ μανῖλια τὰ πλατιά, κ' ἡ κεντημένη τῆς ποδιά, ποῦλωνε τὴν λιγὴν μεσοῦλα, ροδίσαν καὶ λάμπανε στῆς φλόγας τὴν ἀντιφωγία, κάποια θεϊκὴ λαμπράδα χύνοντας στὴν ὀμορφιὰ τῆς Ἀρτίαν σωστῆ, ποὺ φύλαε τὴ φωτιὰ τῆς ἀνοίγητη στὸ ρομάντζο, ἀρπαξε μιά κλῆρα μιαναιμένη καὶ κουνώντας τὴ δεξιὰ καὶ ζερβά ἐμπηξε μιά φωνὴ τοῦ βαποριοῦ ποὺ περνοῦσ' ἀγάντλια - στὸ καλὸ, στὸ καλὸ! Καὶ τότες ἀπ' τὸ βαπόρι βγήκε μιά τρανταχτὴ φωνὴ κ' ἔσκισε τὸν ἀέρα - Μπουμπουλῖνα γιὰ σου! Καλὸ γαμπρό! - Πέρασε γοργὰ τὸ βαπόρι καὶ πλὴ ἀπ' τὸν Κάβο κρύφτηκε, στέλνοντας χαιρετισμάτα μὲ κάτι παιγιδιάρικα κυματάκια, ποὺ σὲ λίγο φιλῆσαν τὴν ἀκρογιαλιά.

— Γιὰ σου Μπουμπουλῖνα! Καλὰ τὰ κατῆρε-

νου, δύναμη στὴ σύλληψη καὶ στὸ πλῆγμα, ἱκανότητα στὸ μεταχειρισμὰ τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας. Ἄν ὁ συγγραφέας τῆς ἔδινε τὴ μορφή τοῦ ρομάντζου, θὰ πλούτιζε τὴ νεώτερη φιλολογία μας μ' ἕνα ἔργο. Δυστυχῶς ἔλειψε ἡ ἐπίγνωση, καὶ γιὰ τοῦτο δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐκπρῶσομε τὴν ἀπορία μας.

*

Ἡ γιὰ κυρὰ-Φρόσω εἶχε ἀρραβωνιασμένη τὴν κόρη τῆς, τὴν Ἀγνούλα, μ' ἕναν ἐργάτη, τὸ Σταῦρο. Σάφους αὐτὸς πλανημένος ἀπὸ ἕνα χαμόγελο μὲς ὀμορφῆς κοπέλλας, τῆς Τριανταφυλλιάς, γυρίζει τὸ δαχτυλίδι τοῦ ἀρραβῶνα του πίσω, καὶ σὲ λίγο τὴν πντρεύεται, τὴν ἴδιαν κείνη μέρα ποὺ ἀπὸ τὸν καμὸ τῆς πεθαίνει ἡ Ἀγνούλα. Ἡ Τριανταφυλλιά δὲ στέκεται πιστὴ στὸν ἄντρα τῆς, μὰ τραβηγμένη μυστηριακὰ ἀπὸ τὸ κόκκινον πουκάμισον ἐνὸς ἄλλου λεβέντη, τοῦ Ἀχιλλέου, παρῶνεται σ' αὐτὸν δλῶσωμν. Ὁ Ἀχιλλέας, ἄνθρωπος ποὺ ἡ ὀμορφιά του τὸν ἔκαμε νὰ ρουφήξῃ ἴσα μὲ τὸν πάτο τὸ ποτήρι τῆς γυναικείας ἁγάπης, βάνει αὐτὴν στὰ παρκαλία τῆς κυρὰ Φρόσως καὶ σὲ μιά στιγμὴ ἐρωτιάρικη, κλέβει ἀπὸ τὸν λαμπρὸ τῆς Τριανταφυλλιάς τὸ φυλαχτὸ τῆς. Ὁ Σταῦρος, ἀπὸ τὴ γιὰ μῆτέρα τῆς Ἀγνούλας, μαθαίνει τὴ συφορά του, παίρνοντας καὶ τὸ σημάδι. Σὲ μιά κατοπινὴ σκηνὴ ἡ Τριανταφυλλιά τοῦ τὰ μαρτυρεῖ ὅλα, κι αὐτὸς τὴν ἀφίνει βαθύτατα συντριμμένος γιὰ νὰ πάθῃ, καθὼς λείει ἐιρωνικὰ, νὰ βῆσῃ κόκκινον τὸ πουκάμισόν του, μὲ τὴν ἐλπίδα ἀπὸ δῶ κι ὀμπρὸς νὰ τῆς ἀρίστη κι αὐτὸς σὰν τὸν Ἀχιλλέου.

Μέσα σὲ μιά ταβέρνα βρίσκει τὸν Ἀχιλλέου καὶ σὲ μιά στιγμὴ ποὺ μένουσε μονάχος ὀδῶνε τὸ φῶς καὶ ὀρμαίει πάνω του μὲ τὸ μαχαίρι νὰ τονε σκοτώσῃ. Ὁ σκοπὸς του πετυχαίνει, μὰ φύγει κι αὐτὸς ἀπὸ καὶ μὲ μιά καλὴ μαχαίρὰ στὰ στήθια. Γυρίζοντας σπῖτι του βρίσκει τὴν Τριανταφυλλιά κοιμισμένη, ὕστερα ἀπὸ τὴν τῶση λαχτάρα. Σὲ λίγο ὀμως ζυγνῶνει αὐτὴ ἀπὸ ἕνα καλὸ ὄνειρο, καὶ μαθαίνει ἀπὸ τὸ Σταῦρο τὸ φόνου τοῦ Ἀχιλλέου. Τρέμει τὴν ὥρα γιὰ τὸ κακὸ τοῦτο, καὶ συμβουλεύει τὸ Σταῦρο νὰ φύγῃ... Αὐτὸς φροδῆται, βλέποντας τὸ φάντασμα τῆς πρῶτης ἀρραβωνιαστικῆς του. Μὰ ἔσφρω τὰ αἵματα ποὺ τρέχουν ἀπὸ τὴν πληγὴ του κἀνουν τὴν Τριανταφυλλιά νὰ νοιώθῃ τὴ μεγάλην συφορά ποὺ τὴ βρήκε. Ἐσφρηνιασμένη τρέχει στὸ παράθυρο, φωνάζει τοὺς γειτόνους νὰ τῆς δώσουνε βοήθεια. Κανεὶς δὲν ἀκούει. Μονάχα μιά γειτόνισ-

— εἶπ' ὁ Κώστας γελῶντας
— Δὲ μ' ἴεις, κύρ Κώστα μ', τ' εἶταν' αὐτὴ... πὼς τὴν εἶπε... ἡ Μπουλλῖνα!
— Μπου-μου-λῖνα, ζαβὴ! Ἔβανε καπετάνισσα, μεγάλη καὶ τρανταχτὴ! Τὶ λές, Μαρὶὸν, πᾶς νὰ τῆς μοιάσῃ;
— Ἀμ' ἄς γενῆ γιὰ πόλεμος, νέρθ' ὁ Τοῦμος στὸ χωριὸ μ' καὶ γλέπεις!
— Ἄλλοι μὰς, κακομοῖρα, νέρθ' ὁ Τοῦμος στὸ χωριὸ σου!
— Μεσάνυχτα, βρὶ παιδιὰ, εἶπ' ὁ Θόδωρος κοιτάζοντας τὸ ρολοῖ του. Ἐχέτ' ὄρεζα νὰ ζημερῶνοθαῦμε;
— Κι ἂν κάτσομε ἴσαμε τὴ μιά σκοτωμὸς δὲν εἶναι!
— Ναι, μὰ γιὰ σὰς ποὺ εἶστε στὸ σπιτάκι σας γιὸ μὲ τὸ γιατρό θὰ κἀνω ταξίδι, θὰ κρῶσῃ κιόλας ὁ ὄστυχος μὲς στὴ βέρκα...
— Ἐ! πηγαίνετε, τὸ λοιπόν... Ἀδριο τὰμὰξ, θῆναι δῶ στὶς τέσσερες... ἀπάκαμε!
— Ἐννοια σου! Κεζὴν ὄχτα παιδιὰ!
Σὲ λίγο ἡ βερκοῦλα σιγὰ σιγὰ, σὰ νυσταγμένη, ἄφινε τὸν Κάβο, γυρίζοντας στὸ Λουτράκι.

(ἀκολουθεῖ)

σα παρουσιάζεται, ἡ κυρὰ Φρόσω. Ὁ Σταῦρος τὴ στιγμὴ ἐκείνη τοῦ ξεφυγίτου του κράζει κοντὰ τοῦ τῆς μῆτέρα τῆς Ἀγνούλας, καὶ δειχόντάς τῆς τὴν Τριανταφυλλιά μὲ ὀθυσμένη φωνὴ λέει:

— Πάρ' τὴν ὄσω. Θέλω νὰ πεθάνω μονάχος μου!

*

Ὁ Σταῦρος μένει ἀσυγγραφίστος ἀπὸ τὸ συγγραφέα. Τὰ ποιητικὰ του λόγια καὶ τὰ παραμῦθια ποὺ δηγιέται δὲ σῶνουν νὰ μὲς τονε δειξοῦν κατὰβαθα. Ὁ Ἀχιλλέου στέκεται πὸ κλλίτερα ζουγγραφισμένος. Εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ παίζει μὲ τὸν ἔρωτα καὶ ποὺ γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα περιφρονεῖ ὅσο παίρνει τίς γυναίκας, τὰ ἀνικημένα αὐτὰ τῶν παιχιδιῶν του. Ὅτι κῆνει μὲ τὴν Τριανταφυλλιά, τῶκανε μὲ τόσες καὶ τόσες ἄλλες. Γι' αὐτὸ καμιά χωριστὴ σημασία δὲ δίνει στὴν περιπέτεια αὐτὴ, ποὺ τοῦ φέρνει τὸ τέλος.

Στὸ χραχά:τῆρα τῆς Τριανταφυλλιάς βρίσκουμε κάμποση ἀντίφραση. Ἡ ἄσπρη γυναικὴ ποὺ ἀπατάει τὸν ἄντρα τῆς, χωρὶς νὰ τὴ μέλῃ, ποὺ τρεβίεται στὸ ἐγκλημα, τραγουδώντας, ποὺ ἀκολουθεῖ τυφλὰ τὸ πάθος τῆς τὸ ἐρωτικὸ, σὲ ἄλλες στιγμῆς δειχνεται τόσο δειλὴ ὥστε νὰ ξεμολογίεται τὴν ἐνοχὴ τῆς στὸν ἄντρα τῆς, σὲ μιά του κουβέντα, σ' ἕνα του βλέμμα, τόσο εὐκολα καὶ τόσο ἀπλά, ἀντίθετα μὲ τὴν πρεπούμενη πονηριά τῆς. Ἡ κυρὰ Φρόσω πολὺ παραμυθῆναι. Ζῆ μὲ τὸν καμὸ τῆς ἐκδικησῆς καὶ ἡ ζωὴ τῆς εἶναι ἀπρωφωμένη σὲ τοῦτο.

*

Ὁ Ἀχιλλέου μέσα στὴν ταβέρνα, ὅτα σηκῶνεται νὰ χτυπήσῃ τὸ Σταῦρο, λέει: «Μὲ τὰ λόγια ποὺ εἶπες μού' ἔγγιζες τὸ φιλότιμο». Ὁ συγγραφέας ἤθελε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν πρόκληση τοῦ Σταῦρου. Μὰ αὐτὸ, ἔπρεπε νὰ τὸ νοιώσῃ ὁ θεατῆς, κι ὄχι νὰ τοῦ τὸ πῆ ὁ συγγραφέας. Ὁ θεατῆς ἔπρεπε σύφωνα μ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ ἔβλεπε πάνω στὴ σκηνὴ νὰ κάμῃ αὐτὴ τὴ σκίση: «Ἐτῆρα σηκῶνεται ὁ Ἀχιλλέου νὰ χτυπήσῃ τὸ Σταῦρο. Ἐχέτ' δικιο, γιὰτὶ μὲ τὰ λόγια ποὺ τοῦ λέει τοῦ ἀγγίζει τὸ φιλότιμο». Αὐτὸ ὀμως δὲν τὸ λέει ὁ θεατῆς, τὸ βόλσει ἔτοιμο ἀπὸ τὸ συγγραφέα. Ἄρα, δραμηματικὴ φράση βαλμένη μέσα στὸ διάλογο.

Στὸ σκοτάδι: μέσα ποὺ σκοτώνεται ὁ Ἀχιλλέου, ὁ θεατῆς δὲ νοιώθει πὼς πληγῶνεται κι ὁ Σταῦρος. Γιὰ νὰ τὸ καταλάβῃ αὐτὸ, πρέπει οἱ ἡθοιοὶ νὰ τὸ κάμουν σιγὰ σιγὰ. Μὰ τότε χάνει ἡ σκηνὴ τοῦ ἀρπαγμοῦ τὴ φυσικότητά τῆς. Κι ὀμως σ' αὐτὸ στήριζεται ὅλο τὸ τρίτο μέρος. Τὸ καταλαβῆναι ὁ θεατῆς, μὰ πολὺ ἀργά. Ἡ συγκίνηση θὰ εἶταν ἀλλοιωτικὴ ἂν τὸ ἤξερε πρὶ σηκῶσῃ ἡ αὐλαία. Ἄρα, παραλείψῃ σημαντικὴ, γιὰ ἀδυναμία κείνη τὴν ὥρα δραμηματικῆς περιγραφῆς.

Ἡ σκηνὴ τῆς ταβέρνας πόσο θὰ κέρδιζε ἂν περιγράφονταν σὲ δῆγμα! Ἔτσι ποὺ εἶναι ὀμοιοτερόμενη, φαίνεται κουραστικὴ καὶ οἱ κουβέντες τῶν ἀνθρώπων τῆς δουλειᾶς, καθέρφτης τῆς κοινωνικῆς τους ψυχολογίας, χάνονται ἄδικα.

Θὰ μακραίναμε πολὺ τὸ λόγο ἂν ξετάζαμε ἕνα ἕνα τὰ τέτοια καθέκαστα. Σύφωνα μ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ ἀναλυθοῦναι ὅλες οἱ σκηνῆς καὶ νὰ φανῆ κληρὰ τὸ ἀντιθεατρικὸ τους, γιὰ νὰ βγῆ τὸ συμπέρασμα ποὺ στὴν ἀρχὴ βάλαμε.

Δὲν καταπιανόμεστε νὰ ἴπομε στὴ φιλοσοφικὴ θέση τοῦ ἔργου. Ὅσο κι ὁ στέκεται ἀναγκαστὸ ἕνα τέτοιον ψάξιμο σὲ μιά τέλεια ἀνάλυση ἐνὸς ἔργου, ἐμῆς ἔχομε τὴ γνώμη πὼς πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐνδιαφέρει σήμερα τὸ θέατρο μας ἡ Τέχνη. Σ' αὐτὸ πρέπει νὰ προσέχῃ ὁ σύγχρονος κριτικὸς, γιὰτὶ στὰ πρῶτα βήματα τῆς βίσκεται ἡ θεατρικὴ καὶ φιλολο-